

Vypracování metodických postupů pro hodnocení vývoje ekonomického potenciálu území a účinnosti strukturálních operací

Autor: Ing. Marek Nemec

Školitel: Prof. Ing. František Freiberg, CSc.

Abstrakt: *Vypracování obecných metodických postupů pro hodnocení dopadu strukturálních intervencí na ekonomický a rozvojový potenciál území vychází z evaluačních metod a z exaktní znalosti sociálních a ekonomických charakteristik území na úrovni krajů, okresů, obcí s rozšířenou působností (ORP) a měst nad 10 tisíc obyvatel. Na základě analýzy území, provedené posouzením ukazatelů vyjadřujících pohled na jednotlivé oblasti, je možné charakterizovat typy možných impulsů a stimulů v rámci regionální strategie. Cílem návrhu je vytvoření metodiky, která bude reflektovat návrh harmonického rozvoje s vazbou na podporu potenciálu a harmonického vývoje. Model respektuje vliv a význam jednotlivých hybných sil na základě hodnocení stavu a úrovně území, na základě statistických dat z hospodářství, demografické struktury, lidských zdrojů, dopravní infrastruktury, a tím umožňuje přijetí strategie pro využití rozvojového potenciálu území. V tomto směru metodika vychází z posouzení významnosti faktorů, které by v rámci strategie rozvoje území v rámci sladění veřejné podpory a strategií firem zajistily efektivní a dlouhodobý rozvoj a jeho růst, zejména v souvislosti s využitím strukturálních fondů, tedy prostřednictvím střednědobých plánů.*

Klíčová slova: model hodnocení rozvoje území, vícekritériální hodnocení, hybné síly rozvoje území

1 Úvod

Vypracování obecných metodických postupů pro hodnocení dopadu strukturálních intervencí na ekonomický a rozvojový potenciál území vychází z evaluačních metod a z exaktní znalosti sociálních a ekonomických charakteristik území na úrovni krajů, okresů, obcí s rozšířenou působností (ORP) a měst nad 10 tisíc obyvatel. Tyto všechny subjekty jsou dotčeny strukturálními operacemi, jak systémového přístupu k naplnění priorit NSRR, tak operačními programy regionálními i tematickými. Na základě analýzy území, provedené posouzením ukazatelů vyjadřujících pohled na jednotlivé oblasti, je možné charakterizovat typy možných impulsů a stimulů v rámci regionální strategie. Cílem návrhu je vytvoření metodiky, která bude reflektovat návrh harmonického rozvoje s vazbou na podporu potenciálu a harmonického vývoje územní jednotky. Návrh vychází z vytvoření modelu, který je postaven na srovnatelných informacích o územním potenciálu, pro rozvoj územích celků, měst a venkovských regionů. Smyslem je vytvořit nástroj, který by umožnil v rámci dotační politiky jednak podpořit konkurenceschopnost z pohledu ČR, a jednak podporovat soudržnost území a jeho kohezi.

Podstatou formulování metodických postupů pro hodnocení vývoje ekonomického potenciálu území a účinnosti strukturálních operací je hledání vztahu mezi prostředím pro hospodářský růst, tedy podniků, resp. odvětví, které v daném území působí a hledání struktury vlivů (faktorů), které hospodářství a podnikání ovlivňují. Důležité je reflektovat a analyzovat území na základě významnosti všech faktorů, které působí na potenciál rozvoje, a které podporují rozvoj infrastruktury v oblasti sociální, hospodářství a průmyslu, rozvoj v oblasti zaměstnanosti, vzdělávání, v návaznosti na demografickou strukturu obyvatelstva.

Důležitá je v tomto kontextu rozdílná schopnost jednotlivých území přijmout potřebná opatření k podpoře růstu. Obecně navrhovaná metodika vychází z poznání, že potenciál rozvoje území závisí na tzv. „hybných silách pro konkurenceschopnost území“. Souhrnné působení těchto sil určuje potenciál území, které je možné z hlediska dlouhodobého rozvoje měřit zaměstnaností, růstem mezd, růstem HDP, investovaným kapitálem apod.

Identifikované hybné síly jsou:

- Struktura osídlení
- Hospodářství a průmysl
- Demografie a zaměstnanost
- Sociální oblast

Navrhovaný model vychází z identifikace a využívání statistických dat a jejich zpracování pro sestavení „modelu rozvoje území“. Model rozvoje území respektuje účinek a význam jednotlivých vlivů a hybných sil na základě hodnocení stavu a úrovně území, na základě statistických dat z hospodářství, demografické struktury, lidských zdrojů, dopravní infrastruktury apod. umožňuje přijetí strategie pro využití rozvojového potenciálu území. V tomto směru metodika vychází z posouzení významnosti faktorů, které by v rámci strategie rozvoje území v rámci sladění veřejné podpory a strategií firem zajistily efektivní a dlouhodobý rozvoj a jeho růst, zejména v souvislosti s využitím strukturálních fondů, tedy prostřednictvím střednědobých plánů.

2 Model rozvoje potenciálu regionů

Cílem návrhu je vytvoření metodiky, která bude reflektovat návrh harmonického rozvoje s vazbou na podporu potenciálu a harmonický vývoj. Návrh vychází:

- z vytvoření modelu, který je postaven na srovnatelných informacích,
- odhalení územního potenciálu pro rozvoj území,
- kategorizace území z pohledu dominantní role měst (krajských a dalších měst nad 10 tis. obyvatel) a venkovských regionů.

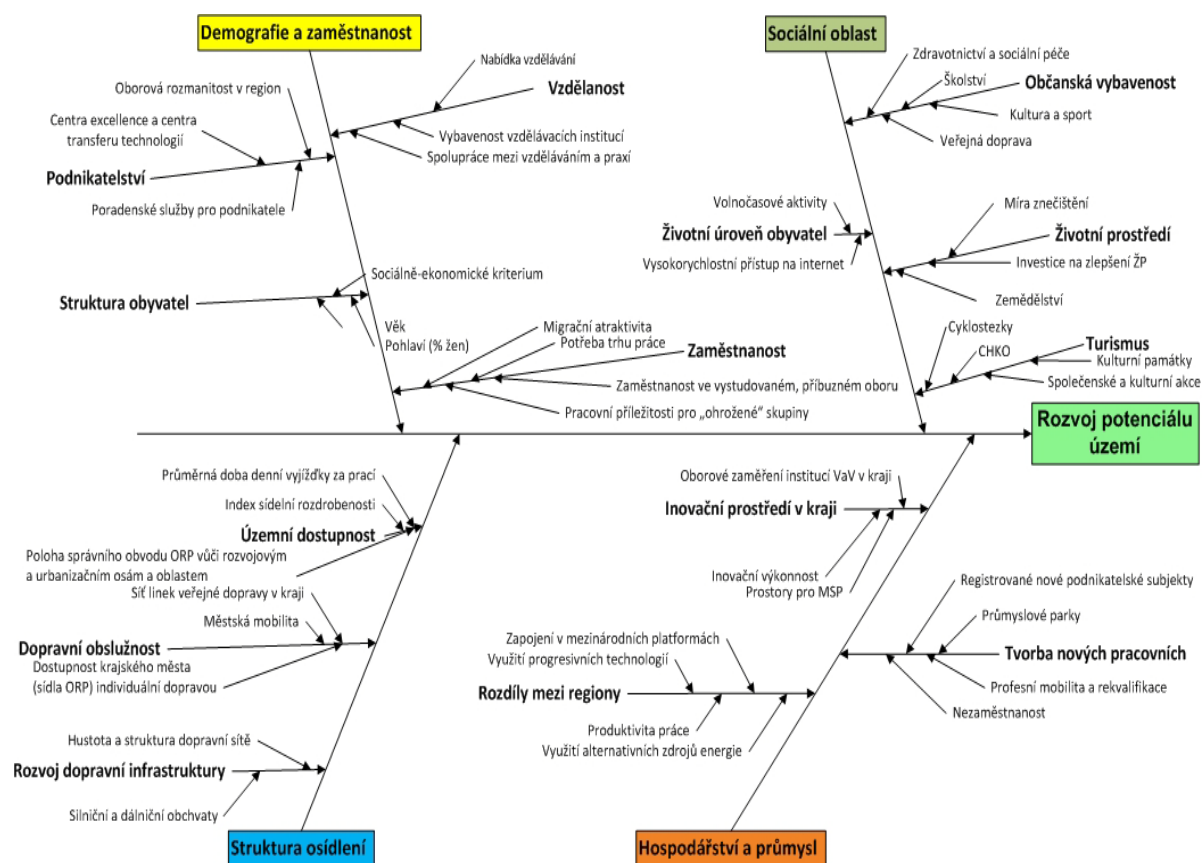
Rozvoj nezávisí na neurčité představě, ale na hledání faktorů, které současně hodnotí stav a úroveň území, tak zároveň určují směry, kterými je možné potenciál území využít ke zvýšení jeho přitažlivosti pro občany, podnikatele, kapitál atd. Smyslem a úkolem je snížit množství překážek, které ohrožují konkurenceschopnost území a přitažlivost, a hledat cesty k podpoře konkurenční výhody. Úspěch na globálních trzích je podporován zejména stupněm síly domácího trhu. Z tohoto pohledu se jeví jako nezbytné nahlížet na jednotlivá území a jejich potenciál jako na celistvý systém – clusters neboli „seskupení“. Jde o seskupení všech faktorů, které tvoří potenciál pro hospodářský růst, zaměstnanost, přitažlivost pro občany a kapitál. Seskupení (clusters) faktorů přináší přímé dopady zejména pro ekonomické subjekty a instituce, které je mohou využívat pro jejich rozvoj. Ukazuje se, že rozvoj podniků a jejich konkurenceschopnost, je významnou měrou ovlivňována „vnějším prostředím“. Právě identifikování faktorů, které se přímo i nepřímo podílí na ovlivnění prostředí, má význam z pohledu hledání takových nástrojů, které mají vést k posílení potenciálu území prostřednictvím zejména finančních a nefinančních nástrojů.

Význam a vliv jednotlivých faktorů pro rozvoj území vede ke zvýšení úrovně vlivu institucí a veřejných orgánů k využití potenciálu území prostřednictvím svěřených kompetencí. Jde především o orgány zodpovědné za průřezové oblasti, jako je např. doprava,

sociální politika, politika podpory podnikání apod., a orgány regionální a místní samosprávy, které jsou za rozvoj území odpovědné.

Zvýšení úrovně způsobu hodnocení území představuje možnost soustředění se zejména na konkrétní oblasti, které představují potenciál území, zvýšení příležitosti v návaznosti na podporu silných stránek, potlačení slabých stránek, a na řešení témat, které je nezbytné vnímat v kontextu jejich vzájemného provázání v rámci tzv. integrovaného přístupu. Inicie k vytváření střednědobých scénářů možného rozvoje představuje úkol vytvořit takové formy strategií rozvoje, které umožní vytváření aliancí mezi soukromým a veřejným sektorem. Jde zejména o sladění přístupu k oblasti dopravní obslužnosti, hospodářství a průmyslu, zaměstnanosti a sociálních věcí. K vytvoření strategie rozvoje území, která respektuje klíčové strukturální potřeby a změny, je důležité definovat vlivy způsobující změny a nezbytné faktory, které je podmiňují. Ty je pak nutné promítnout do strategie využití zejména finančních prostředků, s přihlédnutím k zásadním principům strukturální politiky, tj. koncentrace a integrovaného přístupu.

Smyslem a cílem vypracování metodických postupů pro hodnocení vývoje ekonomického potenciálu území a účinnosti strukturálních operací je vytvořit nástroj, který by umožnil v rámci dotační politiky jednak podpořit konkurenceschopnost z pohledu ČR, jednak podporovat soudržnost území a jeho kohezi. V rámci toho byly určeny tzv. hybné síly, viz obrázek níže.

Obr. 1. – Ishikawův diagram rozvoje potenciálu území

2.1 Hybné síly rozvoje území

Demografie a zaměstnanost vytváří potenciál lidských zdrojů daného území. Tento potenciál sledujeme a vyhodnocujeme pomocí agregovaného ukazatele složeného ze čtyř faktorů (díličích ukazatelů):

- a) Podnikatelství - Základem podnikání jsou nejen materiální podmínky (kapitál, technologie, movitý a nemovitý majetek atd.), ale i celá řada specifických vlastností a dovedností (leadership, kreativita, komunikace atd.), bez kterých není možné ve společnosti očekávat nové podnikatelské nápady, inovace, přístupy a jejich realizaci v praxi. Proto je nevyhnutné vytvářet základy pro “zdravé” podnikatelské prostředí.
- b) Vzdělanost - Vzdělanost patří ke klíčovým momentům ovlivňujícím rozvoj jedince, kvalitu jeho života, i možnosti a směry rozvoje konkrétní společnosti v regionu. Rozvíjení vzdělanosti stojí na řadě předpokladů. Pochopitelně na prvním místě mluvíme o ekonomických a materiálních podmínkách, dále o počítačové gramotnosti, osvojení cizích jazyků, komunikativnosti, schopnosti spolupracovat, akceptovat odlišnosti, o rozvoji tvořivosti apod.
- c) Struktura obyvatel - Lidé na určitém území jsou charakterizováni vlastnostmi, podle kterých je možné obyvatelstvo jako celek dále členit a strukturovat. Podle výsledného členění je možné vyhodnocovat atraktivitu daného regionu z různých pohledů a pokusit se jí ovlivňovat.
- d) Zaměstnanost - Jedná se o udržování stávajících pracovních míst a tvorbu nových pracovních míst a růst prostřednictvím rozšiřování vědomostí, zvětšování inovační kapacity podniků a zajištění jejich konkurenceschopnosti a investic do lidí. To znamená zaměstnávat více lidí a nechat je pracovat déle, jelikož očekávaná délka života se prodlužuje, zlepšovat přizpůsobivost pracovníků a podniků, zajistit lepší vzdělání a kvalifikaci, přizpůsobit sociální ochranné systémy problémům globalizace, mobility a inovací. Do tohoto rámce je třeba zahrnout i tzv. „flexicurity“. V moderní ekonomice již člověk většinou nemá jedno pracovní místo na celý život, jak tomu bylo dříve. Tato skutečnost potřebuje nový přístup, který kombinuje flexibilitu a mobilitu na pracovních trzích se silnými záchrannými sítěmi sociálního zabezpečení.

Jednotlivé dílčí ukazatele posuzujeme na základě faktorů, na které se dá působit veřejnou finanční podporou:

- a) Podnikatelství - Vybrané faktory mající vliv na ukazatel:
  - 1. Poradenské služby pro podnikatele – faktor vyjadřuje počet poradců a center informačních služeb na vybraný územní celek pro podporu stávajících i začínajících podnikatelských subjektů
  - 2. Centra excellence a centra transferu technologií – faktor vyjadřuje míru propojenosti teoretického a aplikovaného výzkumu v oblasti vědy v daném územním celku (počet center)
  - 3. Ekonomické subjekty podle vybrané právní formy – faktor vyjadřuje různorodé spektrum podnikatelských aktivit v daném územním celku a indikuje rozvinuté (nerozvinuté) podnikatelské příležitosti
- b) Vzdělanost - Vybrané faktory mající vliv na ukazatel:
  - 1. Absolventi veřejných a soukromých vysokých škol – faktor vyjadřuje dostupnost a rozmanitost vysokoškolského vzdělávání v daném regionu a tím také nabídku pracovní síly pro zaměstnavatele

2. Střední školství – faktor vyjadřuje dostupnost a rozmanitost středoškolského vzdělávání v daném regionu a tím také nabídku pracovní síly pro zaměstnavatele
3. Spolupráce mezi vzděláváním a praxí – faktor sleduje vztah mezi požadavky zaměstnavatelů na budoucí absolventy škol tj. formou úpravy studijních planů, vytvářením nových studijních oborů, stipendii nadaným studentům apod.
- c) Struktura obyvatel - Vybrané faktory mající vliv na ukazatel:
  1. Pohlaví – pomocí indexu zjistit počet mužů připadajících na 100 žen v populaci a pokusit se tak přizpůsobit např. tvorbu nových pracovních míst, vzdělání apod.
  2. Věk – faktor sleduje počet lidí v důchodovém věku (65 let a více) připadajících na děti ve věku 0 až 14 let, odzrkadluje stárnutí populace
  3. Demografický údaj – celkový počet obyvatel ve sledovaném regionálním celku
- d) Zaměstnanost – Vybrané faktory mající vliv na ukazatel:
  1. Zaměstnanost ve vystudovaném nebo příbuzném oboru - vliv možnosti budoucího zaměstnání na volbu studijního oboru v daném regionu
  2. Pracovní příležitosti pro starší a postižené osoby – faktor sleduje zapojení specifických skupin obyvatelstva do pracovního procesu a tvorbu pracovních míst pro danou skupinu lidí
  3. Migrační atraktivita – na základě faktoru lze vyhodnotit atraktivitu daného území pro skupiny obyvatel, např. z hlediska dostupnosti zaměstnání nebo bydlení pro mladé lidi apod.
  4. Potřeba trhu práce - z hlediska úspěšného přechodu absolventů ze škol na trh práce je důležité vědět, jaké jsou potřeby a požadavky zaměstnavatelů a sledovat jejich vývoj pomocí faktoru

Sociální oblast je naplněním cíle spokojenosti, životní jistoty a dostupnosti potřebných služeb obyvatel daného území. Potenciál daného území v tomto cílu proto sledujeme pomocí agregovaného ukazatele složeného ze čtyř faktorů (dílkých ukazatelů):

- a) Občanská vybavenost - Zcela zásadní změny ve vývoji naší společnosti, úzce spojené s novými ekonomickými podmínkami, mají bezprostřední dopad i na celou oblast komerčních i nekomerčních zařízení občanské vybavenosti. Postavení zařízení občanské vybavenosti řešeného území v systému služeb lze doložit na srovnání kapacit, připadajících na jednoho obyvatele, s hodnotou této intenzity ve vyšším územním celku - např. českých zemích. Síť zařízení občanské vybavenosti je vzhledem ke své funkci - uspokojovat potřeby obyvatel - úzce svázána se systémem osídlení.
- b) Životní úroveň obyvatel - Hovoříme-li o životní úrovni, máme na mysli především drtivou většinu obyvatel žijících z výnosu své bezprostřední práce či sociální dávky, tedy lidé v zaměstnaneckém poměru a živnostníci i s jejich rodinami, důchodci atd.
- c) Životní prostředí - Systém složený z přírodních, umělých a sociálních složek materiálního světa, jež jsou nebo mohou být s uvažovaným objektem ve stálé interakci. Je to vše, co vytváří přirozené podmínky existence organismů, včetně člověka a je předpokladem jejich dalšího vývoje. Složkami je především ovzduší, voda, horniny, půda, organismy, ekosystémy a energie.
- d) Turismus - Cestovní ruch je činností se zásadním významem pro život národa, protože má přímý účinek na sociální, kulturní, výchovné a ekonomické stránky života národů a jejich mezinárodní vztahy. Cestovní ruch je neodlučitelně spjat se společenským a ekonomickým rozvojem národa.

Jednotlivé dílčí ukazatele posuzujeme na základě faktorů, na které se dá působit veřejnou finanční podporou:

- a) Občanská vybavenost - Vybrané faktory mající vliv na ukazatel:
  - 1. Zdravotnictví a sociální péče – měříme počtem všeobecných lékařů na 1000 obyvatel
  - 2. Školství – měříme počtem dětí připadajících na 1 učitele (mateřská, základní, střední škola)
  - 3. Kulturní a sportovní zařízení – měříme počtem veřejných institucí rozvíjejících tělovýchovu a kulturu různého druhu (divadla, kina, stadiony, bazény atd.) v regionu
- b) Životní úroveň obyvatel - Vybrané faktory mající vliv na ukazatel:
  - 1. Osobní automobily – měříme pomocí celkového počtu registrovaných osobních automobilů
  - 2. Výše důchodu – měříme pomocí výše průměrného starobního důchodu
  - 3. Dokončené byty – měříme pomocí dokončených bytů pro bydlení
- c) Životní prostředí - Vybrané faktory mající vliv na ukazatel:
  - 1. Míra znečištění (hluk, prach, CO₂, ...) – zvolený ukazatel znečištění podle dostupnosti statistických dat
  - 2. Investice na zlepšení životního prostředí – měříme objemem přímých a nepřímých investic v mil. Kč investovaných do zlepšení formou rekultivace, čištěním, ekologizací výroby apod.
  - 3. Zemědělství – sledujeme pomocí počtu zemědělských podniků působících v daném územním celku
- d) Turismus - Vybrané faktory mající vliv na ukazatel:
  - 1. CHKO – faktor vyjadřuje atraktivitu přírodního prostředí z hlediska turistické zajímavosti regionu, sledujeme plochu CHKO v hektarech
  - 2. Kulturní památky – faktor vyjadřuje atraktivitu regionu z hlediska historie, počtem národních kulturních památek v regionu
  - 3. Cyklostezky – faktor vyjadřuje počet km cyklostezek v daném regionu
  - 4. Cestovní ruch – faktor sleduje celkový počet lůžek v hromadných ubytovacích zařízeních cestovního ruchu

Struktura osídlení je taková oblast, která vytváří příležitosti pro vedení kvalitního života tím, že umožňuje bezproblémové dojíždění za prací, nákupy, na úřady a do zdravotnických zařízení. Potenciál daného území v tomto cílu proto sledujeme pomocí agregovaného ukazatele složeného ze tří faktorů (dílčích ukazatelů):

- a) Územní dostupnost - V následujícím ukazateli se tématicky zaměřujeme na problematiku dostupnosti center a interakce liniových prvků infrastrukturních staveb a limitů využití území s krajinou.
- b) Rozvoj dopravní infrastruktury - Účelem ukazatele je sledovat a zmapovat rozvoj, výstavbu, údržbu a modernizaci silnic a dálnic a železničních dopravních cest, případně vodních cest.
- c) Dopravní obslužnost - Ukazatel sleduje řešení dopravní obslužnosti rekreačních, obchodních a průmyslových center regionů, silniční a kolejovou dopravou s ohledem na stávající silniční a železniční síť.

Jednotlivé ukazatele posuzujeme na základě faktorů, na které se dá působit veřejnou finanční podporou:

- a) Územní dostupnost - Vybrané faktory mající vliv na ukazatel:
  - 1. Sídelní struktura – faktor vyjadřuje rozlohu sledovaného územního celku v hektarech
  - 2. Intenzita vyjížděky za prací z obce bydliště – vyjadřuje ochotu lidí cestovat za prací, měříme jí v příslušné časové jednotce
  - 3. Obce v okrese – faktor sledujeme pomocí počtu obcí
  - 4. Index sídelní rozdrobenosti - index rozdrobenosti sídelní struktury je váženým průměrem, založeným na podílech obyvatel v nejmenších obcích (z celkového počtu obyvatel). Je v něm zahrnuta i průměrná velikost obce pomocí počtu obyvatel v nich žijících
- b) Rozvoj dopravní infrastruktury - Vybrané faktory mající vliv na ukazatel:
  - 1. Rychlostní silnice a dálnice – měříme jí v km obchvatů kolem měst, dálnic a rychlostních silnic, vyjadřuje rychlost a plynulost dopravy
  - 2. Silnice I. třídy – měříme je v km těchto silnic
  - 3. Silnice II. třídy – měříme je v km těchto silnic
- c) Dopravní obslužnost - Vybrané faktory mající vliv na ukazatel:
  - 1. Síť linek veřejné dopravy v kraji – měříme počtem linek veřejné dopravy v daném region v korelaci k počtu obyvatel
  - 2. Městská mobilita – vyjadřuje dostupnost a variabilitu městské dopravy v korelaci k individuální dopravě s cílem zvýšit kvalitu ovzduší v městě (regionu), můžeme jí měřit m2 zachytných parkovišť, nebo kvalitou ovzduší, nebo počtem linek MHD
  - 3. Dostupnost krajského města (sídla ORP) individuální dopravou

Hospodářství a průmysl“ vyjadřuje úroveň podmínek pro hospodářský rozvoj regionu. Tomu předchází vytvoření takových podmínek pro podnikatelské subjekty, které umožní rozšiřování výrobních kapacit, investice do nových, perspektivních technologií, distribuci znalostí, zvyšování kompetencí zaměstnanců apod. Potenciál daného území v tomto cílu proto sledujeme pomocí agregovaného ukazatele složeného ze tří faktorů (dílkých ukazatelů):

- a) Inovační prostředí v kraji - Klíčem ke zlepšení situace je podpora inovativních, sice riskantních, ale s vysokou přidanou hodnotou, podnikatelských subjektů, které se orientují na zavádění nových a lepších produktů a zavádění nových procesů.
- b) Rozdíly mezi regiony - Vývoj v jednotlivých regionech České republiky není rovnoměrný. Projevuje se rozdílnou dynamikou i rozdílnými změnami územních ekonomických struktur, a to v závislosti na různých výchozích podmínkách, poloze a stupni urbanizace, ale také různých se faktorech regionálního rozvoje.
- c) Tvorba nových pracovních - Tvorbu nových pracovních příležitostí nestimuluje rozbíjení strojů a zařízení, které nahrazují pracovní sílu, ani zkracování pracovní doby, nýbrž vytvoření takových ekonomických a právních podmínek, které stimulují zaměstnavatele rozvíjet své podnikatelské aktivity, a tím přijímat nové pracovní síly.

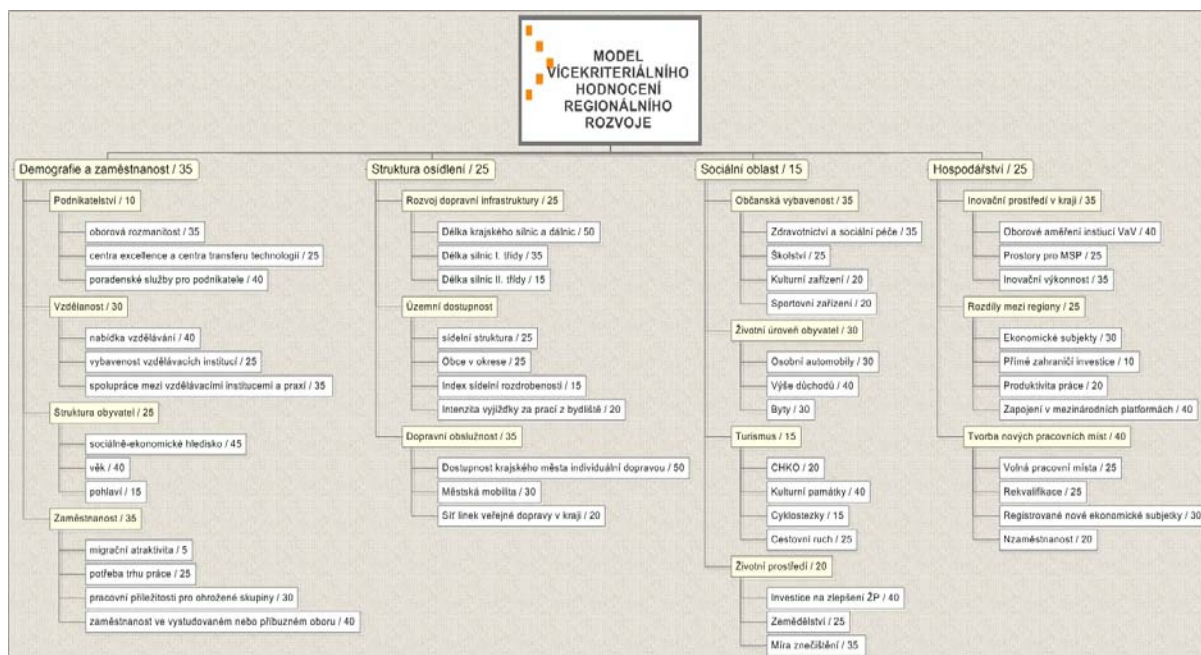
Jednotlivé ukazatele posuzujeme na základě faktorů, na které se dá působit veřejnou finanční podporou:

- a) Inovační prostředí v kraji - Vybrané faktory mající vliv na ukazatel:

1. Oborové zaměření institucí vědy a výzkumu v kraji – vyjadřuje specifické zaměření institucí s cílem vytvořit konkurenční výhodu a know-how v daném oboru jako základ pro tvorbu inovací
  2. Inovační výkonnost – měříme jí pomocí znalostně náročné aktivity – podíl pracovníků v kvalitativně náročných zaměstnáních v % celkové zaměstnanosti a pomocí rozvoje klastrů
  3. Prostory pro malé a střední podnikání – vyjadřuje podporu pro začínající podnikatele v regionu, měříme ho pomocí m2 prostor v inkubátorech apod.
- b) Rozdíly mezi regiony - Vybrané faktory mající vliv na ukazatel:
1. Ekonomické subjekty – vyjadřuje míru aplikování pokrokových technologií ve výrobním procesu, měříme jí počtem podniků, které ji využívají
  2. Zapojení v mezinárodních platformách – vyjadřuje zapojení institucí z regionu do mezinárodní spolupráce, měříme ho počtem projektů, do kterých jsou instituce zapojeny
  3. Přímé zahraniční investice – faktor sleduje absolutní hodnotu přímých zahraničních investic v mil. Kč, které podporují hospodářství a průmysl v regionu a tím i jeho konkurenceschopnost
  4. Produktivita práce – jeden z hlavních faktorů výkonnosti, vyjadřuje míru konkurenceschopnosti, měření produktivity práce provádíme sledováním tržeb za prodej vlastních výrobků a služeb v mil. Kč
- c) Tvorba nových pracovních míst - Vybrané faktory mající vliv na ukazatel:
1. Nezaměstnanost – sledujeme míru nezaměstnanosti v celkovém počtu neumístěných uchazečů na základě statistiky úřadu práce
  2. Registrované nové podnikatelské subjekty – sledujeme počet nově založených podniků za dané období v regionu, indikuje schopnost vytvářet nové pracovní místa a podnikavost
  3. Rekvalifikace – faktor vyjadřuje počet uchazečů o zaměstnání zařazených v rekvalifikaci, která zvyšuje jejich šance na trhu práce v souladu s požadavky trhu práce
  4. Volná pracovní místa – počet volných, neobsazených pracovních míst, vyjadřuje bezprostředný požadavek zaměstnavatelů po pracovní síle

2.2 Model vícekritériálního hodnocení potenciálu území

K hodnocení potenciálu území z hlediska možného rozvoje byla vybrána metoda vícekritériálního hodnocení. Touto metodou bylo možné definovat míru významnosti faktorů, které na rozvoj působí. Jde o stanovení významnosti faktorů v rámci stromu významnosti, který vyjadřuje míru vlivu a významu jednotlivých složek, a které je možné zahrnout do výpočtu potenciálu území (viz obrázek č.2).

Obr. 2. – Strom významnosti faktorů

Tabulka 1. - Přehled faktorů a jejich podílů na jednotlivých úrovních

Faktory na úrovni I	Faktory na úrovni II	Faktory na úrovni III	podíl na úrovni III	podíl na úrovni II	podíl na úrovni I
Demografie a zaměstnanost					
	podnikatelství			10	
		ekonomické subjekty podle vybrané formy podnikání	35		
		centra excellence a centra transferu technologií	25		
		poradenské služby pro podnikatele	40		
rovina III			100		
	vzdělanost			30	
		absolventi veřejných a soukromých vysokých škol	40		
		středoškolské vzdělávací instituce	25		
		spolupráce mezi vzdělávacími institucemi a praxí	35		
rovina III			100		
	struktura obyvatel			25	
		demografický údaj	45		
		věk	40		
		pohlaví	15		
rovina III			100		
	zaměstnanost			35	
		migrační atraktivita	5		
		potřeba trhu práce	25		

		pracovní příležitosti pro ohrožené skupiny obyvatel	30		
		zaměstnanost ve vystudovaném nebo příbuzném oboru	40		
rovina III			100		
rovina II				100	
rovina I					35
Sociální oblast					
	občanská vybavenost			35	
		zdravotnictví a sociální péče	35		
		školství	25		
		kultura	20		
		sport	20		
rovina III			100		
	životní prostředí			20	
		míra zněčištění	35		
		investice na zlepšení ŽP	40		
		zemědělství	25		
rovina III			100		
	životní úroveň obyvatel			30	
		osobní automobily	30		
		důchod	40		
		byty	30		
rovina III			100		
	turismus			15	
		cyklostezky	15		
		CHKO	20		
		kulturní památky	40		
		cestovní ruch	25		
rovina III			100		
rovina II				100	
rovina I					15
Struktura osídlení					
	rozvoj dopravní infrastruktury			25	
		rychlostní silnice a dálnice	50		
		silnice I. Třídy	35		
		silnice II. Třídy	15		
rovina III			100		
	dopravní obslužnost			35	
		síť linek veřejné dopravy v kraji	20		
		městská mobilita	30		
		dostupnost krajského města (sídla RP) individuální dopravou	50		
rovina II			100		
	územní dostupnost			40	
		intenzita denní vyjížd'ky za prací	20		

		index sídelní rozdrobenosti	30		
		sídelní struktura	25		
		obce	25		
rovina III			100		
rovina II				100	
rovina I					25
Hospodářství a průmysl					
	tvorba nových pracovních míst			40	
		registrované nové podnikatelské subjekty	30		
		volná pracovní místa	25		
		rekvalifikace	25		
		nezaměstnanost	20		
rovina II			100		
	inovační prostředí v kraji			35	
		oborové zaměření institucí VaV v kraji	40		
		inovační výkonnost	35		
		prostory pro MSP	25		
rovina II			100		
	rozdíly mezi regiony			25	
		zapojení v mezinárodních platformách	40		
		ekonomické subjekty	30		
		produktivita práce	20		
		přímé zahraniční investice	10		
rovina III			100		
rovina II				100	
rovina I					25
Celkem rovina I					100

2.3 Kritéria hodnocení

Každý okres je hodnocen souhrnným ukazatelem, který je tvořen hodnotou váženého průměru dílčích ukazatelů (rovina 2) čtyř základních oblastí:

- A. Demografie a zaměstnanost (0,35)
- B. Sociální oblast (0,15)
- C. Struktura osídlení (0,25)
- D. Hospodářství a průmysl (0,25)

Výsledkem je hodnocení jednotlivých okresů daného kraje vždy vůči hodnotám za celý kraj (resp. průměrným hodnotám všech okresů). Hodnota 1,00 znamená, že kraj je na srovnatelné úrovni s ostatními kraji v rámci ČR. Nižší hodnota poukazuje na podprůměrné hodnocení kraje a vyšší hodnota na nadprůměrné. Zelená barva je přiřazena krajům s hodnotou větší než 1,50; žlutá krajům s hodnotou v intervalu 1,00 – 1,50; červená krajům s dosaženým agregovaným hodnocením v intervalu 0,75 – 1,00; šivá barva krajům s hodnotou nižší než 0,75.

Konstrukce agregovaných ukazatelů z dílčích faktorů (Rovina 2)

Každý ukazatel v tzv. Rovině 2 je tvořen hodnotou váženého průměru dílčích faktorů, které jsou pro jeho sledování považovány za nejdůležitější. Výsledkem je hodnocení v oblasti daného ukazatele všech jednotlivých okresů daného kraje vždy vůči hodnotám za celý kraj (resp. průměrným hodnotám všech okresů). Hodnota 1,00 znamená, že okres je na srovnatelné úrovni s jinými okresy v daném kraji. Nižší hodnota poukazuje na horší hodnocení okresu a vyšší hodnota na nadprůměrné. Zelená barva je přiřazena okresům s hodnotou větší než 1,50; žlutá okresům s hodnotou v intervalu 1,00 – 1,50; červená okresům s dosaženou hodnotou v intervalu 0,75 – 1,00; a šivá barva okresům s hodnotou nižší než 0,75.

Demografie a zaměstnanost

Tento ukazatel byl zvolen proto, že naplněním dlouhodobých cílů veřejné podpory je taková společnost, která dále rozvíjí svůj potenciál a kompetence, je plně zaměstnaná a věková struktura umožňuje příznivý vývoj i v budoucnu. Ukazatel potenciálu daného území proto sledujeme pomocí čtyř faktorů: Podnikatelství, vzdělanost, struktura obyvatel a zaměstnanost (jejichž důležitost je vyjádřena pomocí váhy, a které jsou dále rozloženy v Rovině 3).

- Podnikatelství (0,10)
- Vzdělanost (0,30)
- Struktura obyvatel (0,25)
- Zaměstnanost (0,35)

Sociální oblast

Ukazatel sleduje plnění cílů v oblasti sociální, jako je spokojenost, životní jistoty a dostupnost potřebných služeb obyvatel daného území. Ukazatel potenciálu daného území sledujeme pomocí čtyř faktorů: Občanská vybavenost, životní úroveň obyvatel, životní prostředí a turismus (jejichž důležitost je vyjádřena pomocí váhy, a které jsou dále rozloženy v Rovině 3).

- Občanská vybavenost (0,35)
- Životní úroveň obyvatel (0,30)
- Životní prostředí (0,20)
- Turismus (0,15)

Struktura osídlení

Ukazatel sleduje plnění cílů v oblasti struktury osídlení. Hodnotí vytváření příležitosti pro vedení kvalitního života jako je bezproblémové dojíždění za prací, nákupy, na úřady a do zdravotnických zařízení. Ukazatel potenciálu daného území sledujeme pomocí tří faktorů: Územní dostupnost, rozvoj dopravní infrastruktury a dopravní obslužnost.

- Územní dostupnost (0,40)
- Dopravní obslužnost (0,35)
- Rozvoj dopravní infrastruktury (0,25)

Hospodářství a průmysl

Ukazatel sleduje plnění cílů v oblasti Hospodářství a průmysl. Hodnotí podmínky pro hospodářský rozvoj regionu vytvářením podmínek pro podnikatelské subjekty, které umožní

rozšiřování výrobních kapacit, investice do nových, perspektivních technologií, distribuci znalostí, zvyšování kompetencí zaměstnanců apod. Ukazatel potenciálu daného území sledujeme pomocí tří faktorů: Inovační prostředí v kraji, rozdíly mezi regiony a tvorba pracovních míst.

- Inovační prostředí v kraji (0,35)
- Rozdíly mezi regiony (0,25)
- Tvorba nových pracovních (0,40)

Konstrukce agregovaných ukazatelů z dílčích faktorů (Rovina 3)

Ve třetí rovině se model dostává k práci s empirickými daty, převážně získávaných ze zdrojů ČSÚ. Každý faktor použitý v Rovině 2 je složen z konkrétních dat relevantních k hodnocení faktoru. Výběr dat použitých pro hodnocení faktoru v Rovině 2, byl proveden expertně, stejně jako hodnocení důležitosti jednotlivých skupin. Model umožňuje váhy měnit pro případ testování různých variant či při změně vnějších podmínek. Tabulka zobrazuje u každého okresu dvě okna, jedno s absolutní hodnotou, tedy získaná data a jedno okno s hodnotou relativní, která vznikne porovnáním absolutní hodnoty s průměrnou hodnotou v kraji. V případě, že nebylo možné získat data členěná do okresů, byla u všech okresů ponechána hodnota 1, v agregované veličině Roviny 3 tedy 1,00.

Konstrukce ukazatelů v hodnocení ORP

Pro hodnocení ORP byly vybrány data ke zvoleným oblastem (Demografie, Sociální oblast, Struktura osídlení, Hospodářství a průmysl) dle relevance a dostupnosti. ORP byly seskupeny podle okresů. Jednotlivé faktory ovlivňující zvolené oblasti byly expertně doplněny vahou důležitosti. Absolutní hodnota ukazuje konkrétní data a relativní hodnota pak vztaženou absolutní hodnotu k průměru v okrese. Model tedy porovnává ORP mezi sebou s ohledem na vývoj v okrese.

2.4 Model párového srovnání

Metodou zvolenou pro výpočet vah důležitosti faktorů je metoda párového srovnání. Metoda párového srovnávání je vhodná i při aplikaci většího počtu hodnotících kritérií. Princip spočívá v tom, že vybraný expert porovnává každé kritérium s každým (srovnávání po dvojicích). Tento postup umožní stanovit významnost faktorů vyjadřujících jednotlivá kritéria a stanovit pořadí nejvýznamnějších faktorů, resp. ukazatelů.

	demografie a zaměstnanost	Podnikatelství	Ekonomické subjekty podle právní formy	Centra excelence a transferu technologií	Poradenské služby pro podnikatele	Vzdělávací	Absolventi veřejných a soukromých vysokých škol	Školy - SOU, SOŠ (obory s maturitou i bez), Gymnázia, VOŠ	Spolupráce mezi vzdělávacím a praxí	Struktura obyvatel	Pohlaví	Věk	Sociálně-ekonomické kritérium	Zaměstnanost	Zaměstnanost ve vyspělém oboru	Potřeba trhu práce	Migrační atraktivita	Občané se zdravotním postižením bez zaměstnání
demografie a zaměstnanost	x																	
podnikatelství		x				0				0				0				
Ekonomické subjekty podle právní formy			x	0	1		0	1	0		1	1	0		0	0	0	1
Centra excelence a centra transferu technologií				x	1		1	0	0		0	0	0		0	0	0	0
Poradenské služby pro podnikatele					x		0	1	0		1	0	0		0	0	0	0
vzdělávací						x				1				1				
Absolventi veřejných a soukromých vysokých škol							x	0	0		1	0	0		0	0	0	0
Školy - SOU, SOŠ (obory s maturitou i bez), Gymnázia, VOŠ								x	0		0	0	0		0	0	0	0
Spolupráce mezi vzdělávacím a praxí									x		0	0	1		0	0	0	0
struktura obyvatel										x				0				
pohlaví											x	0	0		0	0	0	0
věk												x	1		0	0	0	0
Demografický údaj													x		0	0	0	0
zaměstnanost														x				
zaměstnanost ve vyspělém oboru nebo příbuzném oboru															x	0	0	0
potřeba trhu práce																x	1	1
Migrační atraktivita																	x	1
Občané se zdravotním postižením bez zaměstnání																		x

Obr. 3. - Ukázka principu použití matice párového srovnání

2.5 Vyhodnocení „modelu rozvoje území“

V předchozí části byly představeny dvě metody, pomocí kterých je provedeno hodnocení významnosti faktorů na všech třech úrovních a jejich agregace, které se týkají rozvojového potenciálu území. Obě metody představují formu, jak je možné expertní metodou nezávisle a bez prováděných analýz vyjádřit význam faktorů, kterým je vyjádřen potenciál území. Tento postup směřující k hodnocení vývoje ekonomického potenciálu území a účinnosti strukturálních operací představuje v zásadě „expertní model“, který je východiskem jak pro hodnocení současného stavu, tak i pro budoucí strategie. Obě expertní metody představují nástroj, kterým je možné nezávisle vyhodnotit hlavní směry, které jsou od území očekávány. Jde o způsob vyjádření významnosti jednotlivých faktorů, které nemusí být sdíleny všemi subjekty, kterých se hodnocení a strategie rozvoje území dotýká, např. veřejná správa, podnikatelé, občané, neziskový sektor. Důvodem je mnohdy naprosto odlišný důraz, který je kladen pro posouzení faktorů, které na ekonomický a rozvojový potenciál území působí. Postup využití „modelu rozvoje území“ přináší nástroj, na základě kterého je možné pomocí nastavení vah důležitosti jednotlivým složkám ekonomického a rozvojového potenciálu, či porovnání významnosti jednotlivých faktorů prostřednictvím párového srovnání vyjádřit zcela jednoznačné závěry, které můžeme mezi sebou srovnávat. Uplatnění vah významnosti umožňuje v zásadě přijmout a jasně formulovat cíle a strategii dosažení žádaného cílového stavu, a to v rámci scénářů rozvoje územních celků.

3 Vyhodnocení potenciálu území

Samotné hodnocení vychází z časového a logického spojení informací obsažených ve statistických datech a informací získaných pomocí analýzy dat, které vedou k posouzení a hodnocení potenciálu území s tím, že v rámci hodnocení byly využity „kriteria významnosti“ modelu rozvoje (viz kapitola 2).

3.1 Hodnocení na úrovni krajů

Tabulka 2. - Vyhodnocení potenciálu krajů

KRAJ	Globální ukazatel rozvoje	Demografie	Sociální oblast	Strukturní osídlení	Hospodářství a průmysl
Jihočeský	1,03	0,79	1,17	1,40	0,91
Jihomoravský	1,69	1,87	1,51	1,91	1,33
Karlovarský	0,47	0,58	0,43	0,32	0,52
Královehradecký	0,74	0,71	0,76	0,67	0,83
Liberecký	0,62	0,62	0,56	0,55	0,74
Moravskoslezský	1,41	1,71	1,47	1,01	1,34
Olomoucký	0,83	0,91	0,71	0,77	0,85
Pardubický	0,72	0,76	0,76	0,76	0,61
Plzeňský	1,02	0,95	0,86	1,08	1,15
Středočeský	1,79	1,57	1,97	2,12	1,64
Vysočina	0,79	0,61	0,80	0,95	0,86
Zlínský	0,77	0,83	0,87	0,61	0,76
Ústecký	1,12	1,07	1,13	0,85	1,47

Zdroj: Vlastní propočty na základě dat ČSÚ

Nadprůměrný	Průměrný	Podprůměrný	Velmi podprůměrný

Tabulka 3. - Kategorizace území na úrovni krajů

Typ území	Charakteristika	Kraj	Zaměřená strategie	
			Růstová	Podpora rozvoje
Nadprůměrný	Global nadprůměrný Hybné nadprůměrné resp. průměrné	Středočeský Jihomoravský	Strategie rozvoje center Strategie na zlepšení průměrných hybných sil	Rozvoj v rámci území se zaměřením na slabé okresy a ORP Zaměření na zlepšení průměrných hybných sil v rámci celého území
Průměrný	Global průměrný Hybné síly nadprůměrné, průměrné, mírně podprůměrné	Ústecký Moravskoslezský Jihočeský Plzeňský	Strategie na zlepšení podprůměrných hybných sil	Zaměření na priority ke zlepšení hybných sil Zaměření se na analýzy příčin podprůměrných hodnot
Podprůměrný	Global mírně podprůměrný Hybné síly s max. jedním podprůměrným	Zlínský Olomoucký Vysočina	Strategie se zaměřením na posílení podprůměrných hybných sil	Zaměření se na analýzy příčin podprůměrných hodnot
Velmi podprůměrný	Global podprůměrný Hybné síl podprůměrné a mírně podprůměrné	Liberecký Pardubický Karlovarský Královehradecký	Zaměření se na analýzu možného potenciálu	Zaměření se na analýzy příčin podprůměrných hodnot

3.2 Hodnocení na úrovni okresů

Tabulka 4. - Příklad srovnání úrovně orkesů Jihočeského kraje

OKRES	Globál	Demografie a zaměstnanost	Sociální oblast	Sídelní struktura	Hospodářství a průmysl
České Budějovice	1,66	1,88	1,67	1,38	1,63
Český Krumlov	1,01	0,83	1,05	1,38	0,88
Jindřichův Hradec	0,96	0,85	1,52	0,89	0,84
Písek	0,88	0,91	0,84	0,83	0,91
Prachatice	1,6	0,85	4,73	0,84	1,53
Strakonice	1,04	0,88	0,76	0,77	1,69
Tábor	1,26	0,79	1,03	1,67	1,67

Zdroj: Vlastní propočty na základě dat ČSÚ

Nadprůměrný	Průměrný	Podprůměrný	Velmi podprůměrný

3.3 Hodnocení na úrovni ORP a měst

Pro hodnocení ORP byly vybrány data ke zvoleným oblastem (Demografie, Sociální oblast, Struktura osídlení, Průmysl) dle relevance a dostupnosti. ORP byly seskupeny podle okresů. Jednotlivé faktory ovlivňující zvolené oblasti byly expertně doplněny váhou. Absolutní hodnota ukazuje konkrétní data a relativní hodnota pak vztaženou absolutní hodnotu k průměru v okrese. Model tedy porovnává ORP mezi sebou s ohledem na vývoj v okrese.

Pro hodnocení měst s počtem obyvatel nad 10 tis. obyvatel byly vybrány data ke zvoleným oblastem (Demografie, Sociální oblast, Struktura osídlení, Průmysl) dle relevance a dostupnosti. Jednotlivé faktory ovlivňující zvolené oblasti byly expertně doplněny váhou. Absolutní hodnota ukazuje konkrétní data a relativní hodnota pak vztaženou absolutní hodnotu k průměru v kraji z důvodu nízkého počtu měst s obyvateli nad 10 tis. obyvatel v rámci jednotlivých okresů. Model tedy porovnává města mezi sebou s ohledem na vývoj v kraji.

Hodnocení ORP, resp. měst vychází z kategorizace území na úrovni kraje a okresů (viz. kapitola 3.2.1) se záměrem identifikovat města, která se mohou stát „póly růstu“ celého území.

Na příkladu srovnání úrovně jednotlivých ORP, resp. měst Jihočeského kraje je zřejmé, že nadprůměrných hodnot dosahují území v blízkosti či přímo samotná větší města. Ve srovnání krajů a okresů jsou na tom lépe území s větším počtem městských oblastí oproti územím s malými městy.

Tabulka 5. - Srovnání úrovně ORP v Jihočeském kraji

OKRES	ORP	UKAZATEL	Kategorie
České Budějovice	České Budějovice	1,37	nadprůměrný
České Budějovice	Týn nad Vltavou	1,14	průměrný
České Budějovice	Trhové Sviny	1,01	průměrný
Český Krumlov	Český Krumlov	1,05	průměrný
Český Krumlov	Kaplice	0,99	podprůměrný
Jindřichův Hradec	Jindřichův Hradec	1,16	průměrný
Jindřichův Hradec	Dačice	1,01	průměrný
Jindřichův Hradec	Třeboň	0,84	velmi podprůměrný
Písek	Písek	1,23	nadprůměrný
Písek	Milevsko	0,81	velmi podprůměrný
Prachatice	Prachatice	1,03	průměrný
Prachatice	Vimperk	1,01	průměrný
Strakonice	Strakonice	1,09	průměrný
Strakonice	Vodňany	1,07	průměrný

Strakonice	Blatná	1,02	průměrný
Tábor	Soběslav	1,17	průměrný
Tábor	Tábor	0,97	podprůměrný

Zdroj: vlastní propočet na základě dat ČSÚ. Hodnocení ORP je vztaženo k průměrným hodnotám v rámci okresů.

Tabulka 6. - Srovnání úrovně měst Jihočeského kraje

OKRES	MĚSTO	UKAZATEL	KATEGORIE
České Budějovice	České Budějovice	3,03	nadprůměrný
Český Krumlov	Český Krumlov	0,49	velmi podprůměrný
Jindřichův Hradec	Jindřichův Hradec	0,42	velmi podprůměrný
Písek	Písek	0,67	velmi podprůměrný
Prachatice	Prachatice	0,51	velmi podprůměrný
Strakonice	Strakonice	0,76	podprůměrný
Tábor	Tábor	1,11	průměrný

Zdroj: vlastní propočet na základě dat ČSÚ

4 Závěr

Srovnání krajů ČR - SOUHRNNÝ UKAZATEL

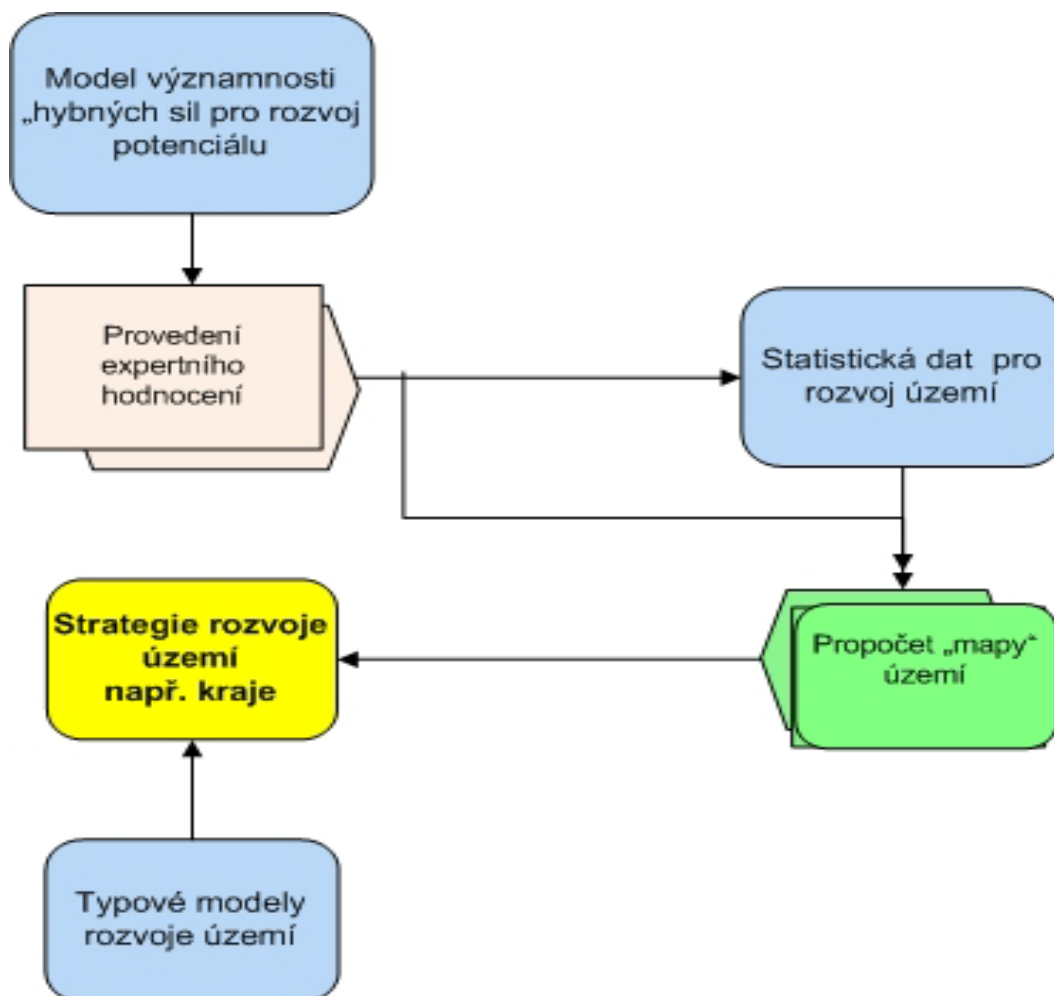
Legenda

	Nadprůměrný	≥ 1.50
	Průměrný	≥ 1.00
	Podprůměrný	≥ 0.75
	Silně podprůměrný	< 0.75

Obr. 4. – Zobrazení agregovaného ukazatele na úrovni krajů ČR na mapě ČR

Ve výsledném souhrnném hodnocení z agregovaných hodnot celkového ukazatele hodnocení potenciálu území na úrovni krajů ČR vychází jako nadprůměrně rozvinuté kraje

Jihomoravský a Středočeský kraj. Jako silně podprůměrné kraje ve srovnání s celorepublikovým průměrem dle vyvinuté metodiky hodnocení se jeví Karlovarský, Liberecký a Královehradecký kraj. Hlavní město Praha nebylo v modelu hodnoceno.

Obr. 5. - Schéma postupu vypracování strategických plánů rozvoje

Na základě výsledků modelu rozvoje území lze formulovat závěry a vypracovat strategie, které povedou k dosažení zlepšení a vyrovnaní rozdílů potenciálů jednotlivých územních jednotek – krajů, okresů atd. Kroky postupu hodnocení dopadu strukturálních intervencí na ekonomický a rozvojový potenciál území jsou následující:

1. Stanovení cílů strategie - Formulace cílů je konkretizací představy o strategii spojené s řešením ekonomického a rozvojového potenciálu na příslušném území (kraj, okres, ORP, město). Definuje to, co má být jeho uvedením do života vyřešeno, jaký problém a cíl je řešen (sociální oblast, doprava, vzdělávání, zaměstnanost, podmínky pro podnikání, zvýšení přílivu kapitálu do území a pod.) při využití principů zejména subsidiarity, koncentrace a integrovaného přístupu.

2. Analýza priorit - Hodnocení významnosti cílů a priorit v rámci expertního hodnocení. Zhodnocení z pohledu výběru tzv. hybných sil umožňuje vytvořit seznam činností a opatření, které jsou nezávisle posuzovány aktéry, kteří mají za úkol zpracovat strategii rozvoje (regionální samospráva, místní samospráva). Expertní hodnocení je provedeno v zájmu

dosažení konsenzu na stanovení priorit a cílů, v zájmu překonání rozdílu mezi stavem výchozím a cílovým.

3. Analýza území - Spočívá v posouzení úrovně a stavu hodnocených oblastí s promítnutím expertního hodnocení (viz bod 2). Jde o stanovení významnosti priorit na základě vyhodnocení současného stavu, které má umožnit vytyčit cíle a vymezit nástroje k jejich dosažení. V tomto kroku je vyhledána odpověď na otázku, zda jsou správně stanoveny obecné priority (verifikace významnosti priorit). Výsledkem je zpracování map a vymezení témat a území, které jsou předmětem zájmu o systémové řešení.

4. Zpracování strategie priorit - Spočívá v definování cílů a priorit, kterých má být dosaženo prostřednictvím strategie. Jde o projekční řešení, které má definovat a popsat cíle a představu o řešení problému do větší úrovně podrobnosti, než je jen konstatování vzešlé na základě „map významnosti“. Vzhledem k tomu, že pro každé téma je k dispozici buď na celostátní, či regionální a místní úrovni celá řada koncepčních a strategických dokumentů, které umožňují poskytnout podrobnější představu o cílech a představách a pravděpodobnosti úspěchu spojeném se zpracováním návrhu strategie, je nejenom možné, ale přímo nezbytné v rámci této etapy posoudit, zda priority a témata je možné v rámci strategie vyřešit, či ne.